

РÆСТДЗВИНАД

№ 47 (24329)

Газет цæуын райдытæ 1923 азы 14 мартыйы
Издæтæ с 14 марта 1923 года

Аргъ 10 сомы

2017 азы 22 марты — тæргæйтты майы 22 бон, æртыццæг

КÆСУТ НОМЫРЫ:

2 УАЗДЖЫТÆ – МÆСКУЫЙÆ

Фæндæггыл цæугæйæ
хъуамæ уæм æдас

3 ТОТРАТЫ БАРИСЫ (БЕСДÆЙЫ) РАЙГУЫРДЫЛ СÆХХÆСТ 135 АЗЫ

4 СПОРТИВОН ФИДИУÆГ

Черкесскæй – дыууæ хæрзиуæджы

Кусæг фембæлд

Культурæйы къабаз: лыггæнинаг фарстатæ æмæ фидæны нысантæ

Цæгат Ирыстоны Сæргълаууæг БИТАРТЫ Вячеславæн фыццаг кусæг фембæлд уыд республикæйы культурæйы министр МИЛДЗЫХТЫ Русланимæ. Ныхасы архайджытæ æрдырдтой Цæгат Ирыстоны культурæйы къабазы æвæстиатæй лыггæнинаг фарстатыл, стæй дарддæры рæзтыл.

Зындгонд куыд у, афтæмæй сæрмагонд федералон программæтæй иуы бындурыл республикæйæн субсидиты хуызы радик кæндзысты 150 милан сомы бæрц. Уыцы фæрæзтæй сцалцæг кæндзысты хъæуон районы Культурæйы галантæ, стæй сараздысты клубы ног хъæуон куыд (номхыгдæмæ æдæппæт бахастæуыд 12 объектæ).

“Нырæтæкæ мах сбæлвырд кæнын хъæуы, зауатдæр уавæры æмæ æвæстиатæй цалцæггæнинаг цы клубтæ сты, уыдон. Культурæйы хæдзæрттæ цы хъæуы нæй, уым та хъуамæ арæст æрцауой. Хицауады размæ æвæрд æрцыд бæлвырд нысан — алкæцы цæрæн бынаты дæр хъуамæ фæдæттæ уа культурон-фæлладуадзæн æмæ спортивон мадзæлттæ кæнынæн”, — йæ раныхасы фæбæрæг кодта Битары-фырт.

Уыцы фарстайыл дзургæйæ, Милдзыхты Руслан куыд фехъусын кодта, афтæмæй министраты сæрмагонд къамис бæбæрæг

кодта хъæуон районтæ, ныридæгæн бæрæг сты, цалцæггæнæн æмæ арæстатон куыстытæ кæм цæудзысты, уыцы 12 цæрæн бынаты. Пыланмæ гæсгæ, уыцы куыстытæ райдайдысты апрелы. “Культурæйы хæдзæрттæ арæст æрцауодзысты Мæздæджы районы Винграднæйы хъæуы, Рахизфарсы районы Ног Бæтæхъойы, Горæттæрон районы Михайловскы хъæуы æмæ Æрыдонны районы Къостайы хъæуы. Ацы

“...Хицауады размæ æвæрд æрцыд бæлвырд нысан — алкæцы цæрæн бынаты дæр хъуамæ фæдæттæ уа культурон-фæлладуадзæн æмæ спортивон мадзæлттæ кæнынæн”.

цыппар Культурæйы хæдзæры араздысты иу проектмæ гæсгæ (алкæцы залы дæр дзы уыдзæн фæйнæ 300 бынаты). Цалцæггæнæн куыстытæ та райдайдысты Кировы районы Елхот æмæ Комсомольскы хъæуы, Алагиры районы Уæллаг Фыййагдоны, Горæттæрон районы Комгæроны хъæуы, Æрæфы районы Лескены хъæу æмæ Дыгуры районы Николаевскы станицæйы”, — загъта министр.

Фембæлды рæстæг сæрмагондæй æркатæуыд Цæгат Ирыстоны Тæбæхсæуты Балойы номыл академон театр æмæ адæмон кæфтыты падзахадон ансамбль “Алан”-ы архайды, республикон филармони Санкт-Петербурджы Марийий театры дæлбар бакæныны, Цæгат Кавказы Гергиты Валерийы номыл культурон центры арæстатæ фарстатæм.

Кæронбæттæны культурæйы министр куыд фехъусын кодта, афтæмæй ныридæгæн рапарахат Кавказы адæмты культурæ æмæ спорты æрвылазон фестивалмæ цæттæгæнæн куыст. Зындгонд куыд у, афтæмæй ацы аз, фæззæджы, фестивалы фысым уыдзæн Цæгат Ирыстон.

РЦИ-Аланийы Сæргълаууæджы æмæ РЦИ-Аланийы Хицауады пресс-службæ

Уæрæсе — Хуссар Ирыстон

Æмархайд уыдзæн æнгомдæр

Республикæ Хуссар Ирыстоны æмгуыстад уæрæсейæг регионимæ уыдзæн æнгомдæр. Уый тыххæй информацийон агентад “ТАСС”-ы уацхæссæгæн радзырдта республикæйы Президент Тыбылты Леонид. “Нырæтæкæ бафыссынмæ цæттæ кæнæм æмгуыстады бадзырд Воронежы областимæ, фæстæдæр ахæм документ скæндзыстæм Ростовы областимæ дæр. Кæй загъын æй

хъæуы, Уæрæсейы хуссары регионимæ нæ бастдзинæдтæ уыдзысты хъомысджындæр”, — загъта Тыбылты-фырт. Президенты ныхасмæ гæсгæ, Хуссар Ирыстон æмæ Уæрæсе кусынц “иумæйаг экономикон тыгъдады”. “Дыууæ бæстæйы интеграцийыл дарддæр кусæм. Уыцы архайд кæндзæн бæстондæр æмæ уæрæхдæр”, — фæнынсан кодта Хуссар Ирыстоны Президент.

Фæсивæды цардæй

“Студентты уалдзæг” — агроуниверситеты

Хæххон падзахадон аграрон университеты ацы бонты цауы æрвылазон сфæлдыстадон фестиваль “Студентты уалдзæг”. Университеты факультеты миновæрттæ сæ архæстдзинад æвдисынц музыкайы, кæфтыты, театр æмæ аивады иннæ хуыты.

Уый тыххæй хъусын кæны университетты пресс-службæ. Студентты архæстдзинад æргъ кæны, зындгонд артисттæ кæй скондысты, уыцы жюри. Уыдон сты: Уæрæсейы сгъыт артист Плиты Нодар, нæ

республикæйы адæмон артисттæ Сæбтаны Валери, Къубалты Эльбрус, Дзуццаты Сослан æмæ иннæтæ. Жюрийы сæрдар у Ирон академон театры аивадон размонæг Гуыбиаты Хъазыбег. Университеты ырысты уæлахиздзаутæ архайдзысты фестивалы республикон къæлхæны. Республикон “Студентты уалдзæджы” хуыздæр бæрæггæнæнтæ чи равдиса, уыцы фæсивæд та абалц кæндзысты фестивалы кæронбæттæнмæ — уый цæудзæн горæт Тулæйы 15-19 майы.

Нæ уацхæссæг

Бынаттон хиуынаффæйад

Хидтæ цалцæг кæнынц

Дзæуджыхъæуы бынаттон хиуынаффæйады администраййы пресс-службæ куыд хъусын кæны, афтæмæй фæндагарызджытæ ацы бонты бавнæлдой Кировы æмæ Пожарскийы уынгты хидтæ цалцæг кæнынмæ.

Мæй æмæ æрдæджы æмгуыдымæ хидтыл хъуамæ сæвæрой ног асфальт, стæй ивд æрцауодзысты се “фсæйнаг конструкциятæ дæр. Цалцæг кæнын куыстытæ куыд цæуынц, уый йæхи цæстæй фæдта Дзæуджыхъæуы бынаттон хиуынаффæйады администраййы сæргълаууæг Æлбегаты Барис. Уый сабаты бæбæрæг кодта арæстатæ бынаттæ.

Зæгъæм, Кировы уынджы хид цалцæг кæнынц æнæххæст бæрондзинады æхсæнад “Нар”-ы бригадтæ. Участочы хицау Ар-

кадий Грицай куыд радзырдта, афтæмæй кустдысты фæлладуадзæн бонты, кусгæ бонты та — æрмæстдæр æхсæвыгон, цæмæй гæнæн æмæ амалдæр фæндагонд эмæлд къуыкыгонд ма цæуа.

“Хидтæ рацаразыны куыстытæ цæуынц пыланмæ гæсгæ. Ацы объектæн ис стратегион нысануæг, уымæн æмæ кæрæдзиуыл бæттынц горæты дыууæ хайы. Хыгæгæн, хидты уавæр фæстæг азты зæрдæзæггæ нæ уыд”, — ахæм хатдзæгтæ кодта Æлбегаты Барис. **Нæ уацхæссæг**

Æхсызгон цау

Ирон æвзаджы клубы хайад — Турчы

Ивгъуыд сабаты Турчы сæйраг горæт Анкарайы кадджын уавæры байгом Ирон æвзаджы клубы хайад. Афтæмæй, ныр клуб йæ рухстауæн архайд Уæрæсейæ уалдай кæндзæн Турчы республикæйы дæр.

президент Мамсыраты Ирмайы. Уый тыххæй “Рæстдзинад”-æн радзырдта ирон æвзаджы клубы дзæуджыхъæууæг хайады размонæг Кочиты Ацæмæз. Туркаг ирæттæ æхсызгонæй сæмбæлдысты ацы цауыл, бирæтæ сæ æрбацыдысты клубы миновæрад байгом кæныны

ды архайджытæн куыд радзырдта, афтæмæй клубы сæйрагдæр нысан у ирон æвзаг хъахъхъæнын æмæ дунейыл парахат кæнын. Фысымтæ æмæ уызджытæ баныхас кодтой дарддæры æмгуыстадыл. Куыд нысангонд цæуы, афтæмæй Ирон æвзаджы клубы туркаг хайады æм-

Клубы туркаг хайады размонæгæй нысан кодтой æхсæнадон архайæг, “Аланты дунейон цæдис”-ы

фæдыл æмбырдмæ. Организацийы бандурæвæрæг, амалхъом æмæ блогер Дзотты Чермен фембæлд

бырдтæ арæст цæудзысты дыууæ къуырийы иу хатт. **Нæ уацхæссæг**

Презентаци

“Ирыстоны хурæнгæс сабитæ”

Хыгæгæн, низ æвзаргæ нæ кæны, æмæ йæ уацары бахауынц алы кары адæм. Фæлæ сывæллони æнæниздзинад куы фæцуда, уæд дзы уыцы зындзинад æмбал нæй. Цардбæллон бинонтæ ногтуырды фæзындыл цин кодтой, фæлæ хæрзыбыр рæстæг, уæдмæ сын дохтыртæ фехъусын кодтой, арвæрцавдау зын хабар — уæ сывæллон рынчын у Дауны синдромæй, зæгъгæ. Алы ныййарæг дæр хыст уæд ахæм хабарæй. Статистикæйы бæрæггæнæнтæ гæсгæ, ахæм генетикон хъæндзинадимæ нæ бæстæйы райгуыры алы 700-æм сывæллон.

Знон Дзæуджыхъæуы национ библиотекæйы уыд презентаци ног æхсæнадон организацийæн “Ирыстоны хурæнгæс сабитæ”. Йæ саразджытæй иу, Хъотайты Альбинæ куыд зæгъы, афтæмæй сæ куысты сæйраг нысан нырæй фæстæмæ уыдзæн, сывæллæтты ныййарджыты æрбангом кæнын, цæмæй хайджын уой сæ кæрæдзи фæлтæрддзинадæй, уый сын сæ ныфсыл ныфс æфтаудзæнис. Æрмæст арфæйы ныхæстæ зæгъæн ис уыцы мадæлтæн, йæ сабийы рух фидæныл æхсæвæй-бонæй чи тыхсы.

— Абон уал ардæм æрбамбырд кодтам 50 сывæллони сæ ныййарджытимæ, Дзæуджыхъæуы æмæ Рахизфарсы район

ны цæрджытæ. Æдæппæнтæй Ирыстоны цас у сæ нымæц, уый нæ зонны, фæлæ алкæй фарсмæ дæр балæудзыстæм, — зæгъы Альбинæ. — Фæнды нæ, цæмæй æхсæнад нæ сывæллæттæм рынчынны цæстæй ма кæса, уыдон дæр иннæты хуызæн уарзынц рæвдыд, худынц, кæуынц, зæрдæгæй уарзынц, хицæн кæнынц æрмæст иу уæлдай хромосомæйæ сæ буары. Мæнæ ай та мæ чысыл хуры тын у, — бацамыдта Альбинæ гыццыл, сæрæн, цæхæрцæст лæппумæ. Сывæллæтты хæлдæг дардтой аниматортæ аргъæутты хайтарты дзаумæтты, бархионтæ. Залмæ бацауæны фæнæн уыдис хуызысты равдыст “Мах дæр сымæ хай стæм”.

Бæрæгбон райдыдта хæлдæг музыкæлон аргъау “Булк”-æй, йæ архайджытæ — бæрæгбон хайтаргæ. Диссаджы аив уæлæдарæсы рацыдысты сценæмæ. Адæм сын кодтой тыхджын къухæмдзæгæд. Бирæ арфæйы ныхæстæ райхуысты сабиты æмæ сæ хъæбатыр ныййарджыты номыл.

ГУГКАТЫ Жаннæ

Æхсæнад

Национ политикæ æмæ регионты хæлар ахастдзинæдтæ

Нæ бæстæйы сæйраг горæты уыд Мæскуыйы кавказæг клубы радон æмбырд. Цæгат Ирыстоны фембæлды архайдта УФ-ы Президенты цур республикæйы Æххæстбарджын миновæр — республикæйы Хицауады Сæрдары хæдывæг ДЗАНАЙТЫ Барис.

Уый тыххæй фехъусын кодта Цæгат Ирыстоны миновæрады пресс-службæ. Уæрæсейы Президенты Администрацийы мидбæстон политикæйы управленийы хицауы хæдывæг Михаил Белоусов сæрдæриуæг кæм кодта, уыцы æмбырд архайджытæ æрдырдтой падзахадон национ политикæйы фарстатыл, Цæгат Кавказы федералон зылды субъекттæ æмæ иннæ уæрæсейæг регионты культурон æмæ спортивон бастдзинæдтæ æнгомдæр кæнын, стæй регион æхсæнадон фæтк ныввæлдæр кæнын мадзæлттыл. Фембæлды архайджытæ сæрмагонд æргом æздæхтой национ

ахастдзинæдты къабазы информацийон политикæмæ.

“Æмбырды бæстон ныхас рауад нæ тыхстагдæр фарстатыл. Кæронбæттæны æрцыдыстæм иу хуыдымæ: сыхаг регионты хæлар ахастдзинæдтæ æмæ кæрæдзи фæлтæрддзинадæй пайда кæнын бындурыл хъомысджындæр кæндзæн уæрæсейæг æхсæнады иудзинад. Хъуамæ иудазыгдæр нæ зæрдыл дарæм, Кавказы цæргæ адæмтæ иу стыр бинонтæ кæй сты, уый”, — фембæлды фæстæ загъта Дзанайты Барис.

Боны фæткы фарстайы фæдыл сæ хуыдытæ загътой æмæ фæндæттæ бахастой УФ-ы Президенты Администрацийы национ ахастдзинæдты фарстатыл фæдыл департаменты размонæг Татьяна Вагина, Мæскуыйы кавказæг клубы размонæг Шамиль Джафаров, Цæгат Кавказы федералон зылды республикæйы æххæстбарджын миновæрттæ.

Нæ уацхæссæг

Боныхъæд

Республикæйы гидрометцентр куыд хъусын кæны, афтæмæй абон, 22 мартыйы, ранæй-рæтты уардзæн. Уæлдæфы температурæ республикæйы — 5 — 10 градусы хъарм, Дзæуджыхъæуы — 5 — 7 градусы хъарм.

Боны дæргъ — 12,16

Хурыкаст — 5,58
Хурныгуылд — 18,14

Валютæйы аргъ

Доллар — 57,13 ↓
Евро — 67,78 ↑

Уазджытæ — Мæскуыйæ

Фæндагтыл цаугайæ хъуамæ уæм æдас

Ацы бонты республикайы уыдысты кадзын уазджытæ Мæскуыйæ: Уæрæсейы Мидхъуыддæгты министрды фæндагтыл æдасæй цауыны падзахадон управленийы хицау Виктор НИЛОВ, Уæрæсейы автофадахстад æххæстганджыты цæдисы президентты уынаффæгæнæг Владимир КЛЕЙМЕНОВ æмæ Уæрæсейы экспорт центр "Фæндагтыл æдасæй цауыны" — президент Наталья АГРЕ. Уазджытæн Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы мидхъуыддæгты министр Михаил СКОКОВ æмæ республикайы фæндагтыл æдасæй цауыны управленийы хицау БЕККУЫЗАРТЫ Хасанбегмæ агаасуай загъта РЦИ-Аланийы Сæргълæууæг БИТАРТЫ Вячеслав.

Уазджытæн Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы мидхъуыддæгты министр Михаил СКОКОВ æмæ республикайы фæндагтыл æдасæй цауыны управленийы хицау БЕККУЫЗАРТЫ Хасанбегмæ агаасуай загъта РЦИ-Аланийы Сæргълæууæг БИТАРТЫ Вячеслав.

Знон уазджытæн Хетагкаты Кюстайы номыл падзахадон университеты ЮНЕСКО-йы залы уыд фембæлд республикайы министрадтæ æмæ ведомствоты, астаууаг скъолаты æмæ уæлдæр ахуыргæндæгты разамонджытæ. Æмбырд архайдта РЦИ-Аланийы Сæргълæууæг Битарты Вячеслав. Фембæлд амыдта Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы Сæргълæууæджы æмæ Хицауады Администрацийы пресс-службайы разамонæг **Нина Сацирова**. Битарты Вячеслав арфæ ракодта уазджытæн, адæмы æдасдзинады фарстайы фæдыл Уæрæсейы дæс субьективæ Республикæ Цæгат Ирыстон-Алани дæр кæй архайдтæ, уый тыххæй. Ныфс сын бавæрдта уыцы ахсджиаг фарстайы семæ æмбæст кæнынаг.

Уæрæсейы Мидхъуыддæгты министрды фæндагтыл æдасæй цауыны падзахадон управленийы хицау, пьæлицийы инәларлейнант Виктор Нилов кувд бафиппайда, афтæмæй Уæрæсейы адæмы æдасдзинад, сæ цард, сæ "наениздинад сын фæндагтыл хъахъхъæнын уыд падзахадон сæйрагдæр хæс. Уыцы хуыды æрæддзæ загъта Владимир Путин, фæндагты æдасдзинады фæдыл Падзахадон Советы президиумæн цы æмбырд уыд, уым. Падзахадон органтæ, æхсæнадон организацитæ æмæ эксперттон æхсæнады æмæ эксперттон æхсæнады æмæрмайдæй у тынг бирæ арагæ; уæлдæйдæр та сæ информацийы пропагандагæнæн куыст комкоммæ фæндагтыл цауыны алы кувдæм арæст куву уа, фистæгæй цауындæг, шофёртæ, бæлццæтæ алы уæвæрт кæрдзид æмбарыныл кув архайой, уæд хуыздæрæй разындæг æдасдзинад бæрæггæнæнтæ. Уыцы ахсджиаг куысты хуыздæр бæрæггæнæнтæ та зынынд ног социалон компани "Фæндагтыл цауыны ахсджиаг фарстатæ" — йы архайдæй.

Уæдæм кувдæр азы мах фæхуыздæр кодтам фæндагтыл цауыны культура, — загъта йæ раныхасы Наталья Агре. Уый кувд бафиппайда, афтæмæй фæндагтон эмæлды архайджытæ æмæ шофёртæ кæрдзидæй фылдæр аргъ кæнын райдыдтой, фæлæ уыцы хуыздæрæй цауыны фылдæрæй æмæ хуыздæр æнтыстдзинадтæ æфта, уый тыххæй зæрдидгæрæй кувун хъуыды "Фæндагтыл цауыны ахсджиаг фарстатæ" — йы социалон проекты. Уазджытæн фæрстытæ лæвардтой пресс-конференцийы архайджытæ, республикайы журналисттæ. Ацы рахъыты автор Виктор Ниловы бафарста Уæрæсейы Падзахадон Думæйы законны проекты тыххæй, кæцымæ гæсгæ шофёр фистæгæй цауындæг фæндагтыл цауындæг куву уа, ауада, уæд иваргонд æрæддзæн ныртæккæйæ бирæ фылдæр æххæст. Цымæ абоны ивартæ фæг не сты, сæ фæдылдæрæй ма хуыздæг фæхуыздæр уыдæн?

Виктор Ниловы дзуапмæ гæсгæ, хуыздæг цæмæй фæхуыздæр уа, æмæ адæймæджы цард фæндагтыл æдасдæр уа, уый тыххæй архайын хъæуы алы мадзæлттæй дæр. Пресс-конференцийы архайджыты фæрстытæн бæлвырд æмæ бæстон дзуапмæ радтой уазджытæ æмæ республикайы мидхъуыддæгты министр Михаил Скоков. Кæронбæттæны Хетагкаты Кюстайы номыл падзахадон университеты журналистикæйы факультеты декан **Хабелаты Фатимæ** арфæ ракодта уазджытæн, стай фæсидт республикайы журналисттæ, цæмæй æрбалæууой, фæндагтыл æдасдзинад чи хъахъхъæны, уыдонны фарсмæ æмæ сæ архайд саразой æмбæстæ. Фатимæ ма æппæт сылгоймæгты номæй арфæ ракодта республикайы фæндагтыл æдасæй цауыны управленийы хицау Беккуызарты Хасанбегæн, 8 Мартыийы пьæлицийы кувджытæ бирæ мадзæлттæ акци саразтой, уый тыххæй. Пресс-конференцийы фæстæ ма уазджытæ архайдтой цалдæр ахсджиаг мадзалы.

Æрыдоны районæй

Парламенты Сæрдар фембæлд бынаæттон цæрджытимæ

РЦИ-Аланийы Парламенты Сæрдар Алексей МАЧНЕВ кусæг балцы уыд Æрыдоны районы. Районы администрацийы агъуысты Парламенты Сæрдарæн фембæлд уыд бынаæттон цæрджытимæ. Ныхасы архайдтой Æрыдоны районы разамонджытæ ТОТРАТЫ Владислав æмæ ХАСИТЫ Эльбрус дæр.

Парламенты Сæрдаримæ фембæлдæм адæм цы фарстатæ æмæ курдæгитимæ æрбацыдысты, уыдон баст уыдысты зæххы ахсдзинадты, цæраууæтты, пенсион æфсисады, æнæениздинад хъахъхъæнынады æмæ æндæр хуыздæгитимæ. Алексей Мачневмæ æххуысагур цы дзууæ хъæппæрджы кырдзы минæвæрттæ æрбацыдысты, уыдонæн сæ фарста разынд иухуызон. Хуыддаг уый мидæг ис, æмæ уыцы адæм цалдæр азы архайынц К. Маркс æмæ В. Ленины номыл раздæры колхозты зæххыты хысмæт сбæлвырд кæнынц. Афтæ, К. Марксы номыл раздæры колхозы пайцикты фæнды, цæмæй райой, законмæ гæсгæ сæм цы зæххы хæйттæ æмбæлы, уыдон. Фæлæ уыцы зæххы хæйттæ алы ахсæгтæм гæсгæ, зæгъæм, йæ рæстдæгты субарендæй лæвæрд кæй æрцыдысты, уый ахосæй сæ куву не "фтынц. Хуыддаг лæвæрд æрцъид барæд хъахъхъæнæг органтæм, фæлæ, хъæппæрджы кырдзы минæвæртты ныхасмæ гæсгæ, фарста зæрдæзæггæ лыгдонд нæ цæуы. В. Ленины номыл раздæры колхозы зæххыты уавæр та æндæр у. Уыцы колхоз куву фæзъуыт ис, уæд ын йæ зæххытæ тæрхондоны уынаффæйæ ахстыл нымæд æрцыдысты. Районы сæргълæууæг Тотраты Владислав ныхасмæ гæсгæ, уыцы зæххыты хысмæт лыгдонд æрæууæдæн, районы администрацийы юридикцимæ сæ куву раздахой, æрмæстдæр уæд.

Алексей Мачнев зæрдæ бавæрдта, фарстамæ лæмбæнæг каст кæй æрæууæдæн, уымæй, стай уыцы хуыздæгитæ аздахдæн Мидхъуыддæгты министрæд æмæ прокуратурæйы разамонджы æромг дæр. Æрыдоны районы Центрон рынчындоны специалисттæ разы не сты, цы уавæртæ куыст, уымæй, стай сæ мыздæй. Рынчындоны коллективты тыхсын кæнынц æндæр фарстатæ дæр. Алексей Мачнев коллективты минæвæрттæн кувд фехуысон кодта, афтæмæй республикайы Парламенты æнæениздинад хъахъхъæнынады къабазы уавæр банывил кæнынц фарстатæм ногæй æркæсдæн йæ радон æмбырд 30 мартыийы. Æрыдоны районы рынчындонмæ та хæстæгдæр бонты асæудæн сæрмагонд депутатон кырд — уый бонты æркæсдæн савæзæргæ уавæрмæ.

Уыцы бон Парламенты Сæрдармæ æххуысагур чи æрбацыд, уыдонæй иу уыд Нартыхъæуы цæраг æртæ сывæллонны мад. Сылгоймаг кувд радзырдта, афтæмæй цæрынц ахуыргæстæ басты хайы, уымæй, йæ сывæллеттæй иу у инвалид. Бонты уавæр, кæй зæгъын æй хъæуы, тыхстаг у. Алексей Мачнев кувд фæбæрæг кодта, афтæмæй законмæ гæсгæ бинонтæн æмбæлы зæххы хай радик кæнын. Районы разамонджыты ныхасмæ гæсгæ, фарста лыгдонд æрæууæдæн. "Адæмы курдæгитæ уыдысты бирæ æмæ алыхуызон. Уымæй, бирæ фарстатæ дæсгæй азы лыгдонд не цыдысты. Хыгæгæн, ныр-тæккæ дæр æппæт фарстатæ уыцын цæфæй лыгдонд не "рæууæдæн. Фæлæ иу фарста дæр æнææххæстдæрдæй кæй нæ базайдæн, уымæй зæрдæ æвæрын. Нæ фæдæттæ кувд амоной, афтæ сыл бакусдзæстæм", — фембæлд кæронбæттæны фæбæрæг кодта Парламенты Сæрдар.

Цæлхæмбырд

Коммуналон лæггæдтæ æмæ æнæениздинад хъахъхъæнынад

Знон РЦИ-Аланийы Æхсæнадон палатæйы уыд цæлхæмбырд. Архайдтой дзы РЦИ-Аланийы Парламенты Сæрдары фыццаг хæддæг **КЪЕСАТЫ Станислав**, РЦИ-Аланийы Хицауады Сæрдары хæддæг **ФАДЗАЙТЫ Æхсар** æмæ РЦИ-Аланийы æнæениздинад хъахъхъæнынады министр Михаил РАТМАНОВ.

— Бузныг, кæй æууæндут мæ хъарутыл. Дарддæр дæр архайдзынæн Ирыстоны рухс сомбоныл, — загъта Эльбрус. — Фарон разынд дзуап нæ радтон ацы бынатмæ рахызын, фæлæ мæн ныр æнæсразы нæй. Хъуамæ нæ республикайы Æхсæнадон палатæм алы къабæстæй æрбацауой ног бæрзонд айдæймæттæ, семæ æрбаххæсттой ног хуыздæг, ног фæдæттæ. Æрмæст афтæмæй ис размæ къæхдæфтæ кæнын. Цалымæ хæстæгдæр рæстæг УФ-йы Æхсæнадон палатæйы æмбырд нæ райдай, уæдмæ уал Эльбрус æххæст кæндæн йæ раздæры хæстæ ирыстойнаг Æхсæнадон палатæйы. Æхсæнадон палатæйы уæнгтæ æрдзырдтой цæраууæтты-коммуналон лæггæты тарифыл. Кувд фæнысан кодтой, афтæмæй уыуыл бæстондæр æрныхас кæндзысты иннæ æмбырдæр. Уымæн æмæ республикайы цардджытæ хорз уавæр не сты, коммуналон лæггæдты æргътæ бæрзонд кæй сты, уый тыххæй. Уавæр домæ ивдзындæттæ.

Хетæгкаты-Уаниты Оксанæ Къæбысты Харитон

Æхсæнадон палатæйы куысты фарон царды уагдæрдæг ахсджиаг проект "Иу сахат министримæ". Знон уыцы проекты фæлгæты РЦИ-Аланийы æнæениздинад хъахъхъæнынады министр Михаил Ратманов азы куыстыл æмæ дзуапмæ радта æнæениздинад хъахъхъæнынады къабазы абоны ахсджиагдæр фæрстытæн.

Ахуырад

Хуыздæр — Уæрæсейы

ЦИПУ-йы ахуырадон программæтæ "Хими"-йæ, "Рог промышленности хайтæн конструкци тæ кæнын"-æй æмæ "Экономика"-йæ хаст æрцъидысты "Инновацион Уæрæсейы" хуыздæр ахуырадон программæтæ — 2017"-ы номхыгдмæ.

Программæтæ-уæлахицæуæг бæрæггæндæй æрцъидысты æппæт-уæрæсеон уæрæхæ экспортон хъæлæс кæнынны рæстæг. Уый сарæзтой Æхсæнадон-Профессионал аккредитацийы Национ центр, профессионалон ахуырад кæбæзы экспертты гильдия æмæ æппæтуæрæсеон журнал "Аккредитация в образовании". Бæрæггæнæнтæ хыгдæр æрцъидысты ахуыргæнджыты, куыст-дæтджыты æмæ уæлдæр ахуыргæндæттæ студентты бафарсты бындурлы. Хуыздæгдæр цы азы ахуырадон программæтæй Иумæйаг падзахадон фæлварæны чи архайдта, уыдонны рæстæмбæст балл. Рейтинг аразгæй, каст цыдыс олимпиадæты бæрæггæнæнтæм, номыл стипендиятæ æмæ студентты грантытæ бæрæмæ.

ЦИПУ-йы ректор Огуыаты Аланы хуыздæмæ гæсгæ, хуыздæр уæрæсейаг программæтты тыххæй цы хуызгонд цæуы, уый æхсызгонæй хъæуы кувд абитуриентты, афтæ куыстдæтджытæ дæр. "Мах нырма бирæ саразын хъæуы. Разæй нæм стыр куыст æнхæлмæ кæсы ахуырадон программæты хæрхæддæнæдæн фæхуыздæр кæнын", — загъты Огуыаты-фырт.

Уæ зæрдыл уын куву "рæууын кæнæм, уæд проект "Инновацион Уæрæсейы хуыздæр ахуырадон программæтæ" царды уагдæр цæуы 2010 азæй фæстæмæ. Уый та ахсджиаг рахæдæн уыд куыстдæтджыты æмæ эксперттон æмæхсæнады хуызды базонхæнæн, уæрæсейаг уæлдæр ахуыргæндæттæ цы ахуырадон программæтæ ис, уыдонны тыххæй.

ЦИПУ-йы пресс-службæ

Рейтинг Æппæты амондджындæр чи у?

Иугонд Нациы Организацийы специалиттæ радон раиртæгты бындурлы номмæхуыр кодтой æппæты амондджындæр бæстæты номхыгд. Уыцы рейтингы Уæрæсе цахаста 49-æм бынат (фарон нæ бæстæ уыд 56-æм бынаты). Уый тыххæй хуысын кæны информацийон агентдæ "Интерфакс".

Æппæты амондджындæр 10 бæстæйы номхыгды сты: Норвеги, Дани, Исланди, Швейцари, Финляндия, Голланди, Канадæ, Ног Зеланди, Австрали æмæ Швеци. Номхыгды кæрон сты Руанда, Сири, Танзани, Бурунди æмæ Центрон-африкæйаг республикæ. Америкæйы Иугонд Штаттæ рейтингы цахастой 14-æм бынат, Герман — 16-æм бынат, Великобритани — 19-æм, Францмæ æрхауд 31-æм бынат.

Рейтинг аразгæйæ, специалиттæ абарстой иумæйаг мидбæстон продуктты бæрц, царды гæрæгæвæддзинад, граждæнтæ зæрдæдæрдæнтæ æмæ æндæр бæрæггæнæнтæ. Номхыгды æдæлпæт ис 155 бæстæйы.

"Рæстдзинад"-ы хæлæрттæ

Мæ зæрдæ нукуы сивтон мæ уарзон газетыл

Сывæллон ма уыдтæн, газет "Рæстдзинад" фыццаг хатт уæд æрбахауд мæ къухтæм. Йæ алы рæнхъ дæр ны æхсызгонæй бахæстæн. Куыд мæн загътой, афтæмæй мæ мады æфсымæр, фыссæг Бæдоаты Хъазыбег раздæр азы уыдыс ацы газеты редактор. Мæ мад мæм радта, чи фæдур, газет "Рæстдзинад"-ы ахам цалдæр номыры. Уый та сæ æмбæхста йæ "фсымæр Хъазыбегды мысынæ. Уæды рæстдæжы уый тæрхонны æмгъуыд æрвыста Казахстаны.

Фæдыл уагтæ æмæ æндæр æрмæдджытæ æривтын. Газетмæ фысыныл кæй фæсхал дæн, уый та мæ дæн æхсызгон кувд нæ уыдаид. Мæ фыццаг гонорарты æхца бамбырд кодта æмæ рафыста "Рæстдзинад", "Социалистическая Осетия", "Æригон большевик" — раздæр афтæ хуыздæр ныры газет "Слово".

Студентон азы мæ журналистон архайд уæлдай тингдæр фæтхыдзын. Иуæй, цæуыл фыстон, уыцы тематикæ бæлвырд фæуæрæхдæр, иннæмæй та газетты редакция æмæ радиокomiteйтæй цы гонорар истон, уый мæн чысыл æмхасæн нæ уыд мæ стипендиямæ.

Уыцы азы æз бахæлар дæн æхсæнадон уаххæсджытимæ. Уыдон та уыдысты Икты Юри, Хуыбаты Генири, Боцты Юри, Виктор Золотов æмæ иннæтæ. Газет "Рæстдзинад"-ы стыр æрмæдджытæ мæхуыр кæнын райдыдтон Цæгат Ирыстоны Хетагкаты Кюстайы номыл падзахадон институты спортивон-туристон хуыздæгты фæдыл. Мæ сфæлдыстæдон хъаруæг фæлвардон кувдæдон тематыл дæр: иу æмæ дзууæ хатты газеткæсджытæн нæ радзырдтон нæ горæты уæлдæр ахуыргæндæттæ кувджыты наукаон фæллойы тыххæй дæр.

Нæ республикæйы Сывæллетты экскурсион-туристон станциейы кувд кувд райдыдтон, фæстæдæр та Туризм æмæ экскурсийы областон советы сæрдæр

куы сдæн, уæд газет "Рæстдзинад" сис мæ хуыздæр æххуысгæнæг. Æз дзы пайдæ кодтон туристон маршрутæ, сывæллетты туризм раззагдæр фæлтæрддинад æмæ æндæр ахсджиагдæр фарстатæ паррахат кæнынны тыххæй. Ахæм мæй нæ уыдыс, ацы газетты мæн уæды рæстæгды иу кæндæ дзууæ æрмæдджы кæд нæ райдыд.

Уæдæ дæс æмæ сæдз азæй фылдæр бакуыстон Цæгат Ирыстоны Хетагкаты Кюстайы номыл падзахадон университетты географийон факультеты æмæ ацы рæстæг дæр мæ зæрдæ нæ сивтон мæ уарзон газетыл. Ныр та æдзухдæр æхсызгондæр фæнхæлмæ кæсын йæ алы номыры рашыдмæ дæр, газетмæ фæстæг рæстæг цы тематыл фыссон, уыдон та сты алыхуызон: ахуырадон, наукаон, экологион æмæ афтæ дæрдæр.

Æз алы хатт дæр арфæйагæй базайын редакцияйы кувджытæй, мæ ныхас мæн газеткæсджытимæ кæй хæццæ кæнынц, уый тыххæй. Мæхи кой рахæнын мæн зын у, фæлæ "Рæстдзинад"-ы мæхуыргонд æрмæдджыты руджы 1973 азы сдæн ССР Цæдисы Журналистты цæдисы премийы лауреат, 1987 æмæ 2002 азы — РЦИ-Аланийы Журналистты цæдисы премийы лауреат, фæстæдæр Геидаты Цомæхты номыл премийы лауреат дæр. Нæ уарзон газетыл рæхаджы 95 азы кæй æххæст кæны, уый тыххæй та арфæ кæнын, цæмæй йæ сфæлдыстæдон коллективты кувд фылдæр æнтыстдæндæгтæ бафта кæстæртты хомыладты, раззагдæр фæлтæрддинад æмæ нæ ирон цардууыджы хуыздæр æрæдзууæтæ паррахат кæнынны хуыздæджы.

БЕРАУТЫ Барис, географийон наукауты доктор, профессор

Зындгонд хæстон тæхæг Зæнджиаты Валоджы райгуырдыл сæххæст 100 азы

Æдæг адæмон хъæбатыр

Тæхæг сауын, уæлдай дæр æфсæддон тæхæг — уый кæддæрдæр кадзын уыдыс ирæтæгæ, Ирыстоны. Хуымæтæджы нæ равæрста ацы дæсныял, Фæскавказы фронты раздæры командæгæнæг, æфсæддæр И.В. Толуев йæ чынг "Через три войны"-йы "Человек из легенды" кæй тыххæй загъта, уый — Зæнджиаты Валоджы.

Нæ горæты уынты цыдыс хæддæрæм адæймаг, йæ риуыл — орденты планкæтæ, афтæмæй. Стæмтæ зыдтой уымæн йæ фронтон хъæмæтты тыххæй, цалымæ Александр Лапид æмæ Санаты Валерийы чынг "Опаленные крылья" мæхуырай рацыд, уæдмæ.

Уый уыдыс, знаг йæ ных Дæууджытæмæ куы саразта, уыцы бонты, 1942 азы фæзæддæй. Гилтеронтæ хæддæрæй бырыстой Цæгат Ирыстоны сæйраг горæтымæ. Ардæгæй хъуамæ атындзыдтæмæй Грозна æмæ Бæкуйы нефтуыргæнтæ байсынмæ. Æнæхонгæ уазджытæ уал сæхцæтæ сты Джызæлмæ.

Æввахсæй-æввахсдæр кодтой фашистон æфсæдды танкты къордгæйттæй. 7-æм гвардион штурмæй бырсæг авиацион полчы размæ æвæрдæр тæхæг. Хæтæлдæмæ цы танкты колоннæ æрбацауы, уый уæлдæрæй ныццæвныны хæст. 5 ноябры Зæнджиаты Валоджы атак хæс æххæст кæнынмæ йæ хæддæрæгыл. Уыцы æнахуыр хæс æххæст кæнынмæ цы хæддæрæгыл атак, уыдон хъахъхъæнæг кувæртæнджытæ дæр уыдысты штурмæй бырсæг хæддæрæгыл, æдæг æнæ бомбæтæй.

Иу бон немцаг салдæттæ Хæтæлдонны цæрджыты æрæмбырд кодтой скъолайы цурмæ. Тургъмæ ракодтой тæхæджы. Йæ сыгдæ кувхæтæ йын бæндæны иу кæронæй бастой, иннæ кæрон та — бæхы саргъмæ. Куыддæр бæх йæ бынæтæй фæагайдта, афтæ уацый-раг фæсур фырыртæй. Мардæй йæ ныууагтой хъæугæрон.

Мæнгæй нæ бакæнынц, адæймæджы Хуыцау куы нæ мæра, уæд ын мæлæт нæй, зæгъгæ. О, райгæ Зæнджиаты Валоджы. Æмæ та ногæй уацар, концлагер "Гросс-Зарет Славута". Æрмæстдæр цыппæрæм хатт бафтыд йæ куву уацыйрæгты къордæн концлагерæй ралызын, зындонны фæрвæзын. Украинæйы сылгоймæгтæ фехуыс кодтой Валоджыæн Полесский партизантæм бахауынæн. Афтæмæй тæхæг-штурмовик ссы Климент Ворошиловы номыл фыц-

цæгæм молдавияг иугонды партизан. Фæлæ йæ хуыздæг йæ авиополкытæй уыдысты, фæндæндæй нæ хæддæрæгыл рохтыл æрхæццæ æмæ уæлдæрæмæ стæхсын.

Ныцы рауадис йæ фæндæтты. Дохтыртæ йæ арывстой госпиталмæ. Уый фæстæ та йæ СМЕРШ-ы слестæнджытæ мардтой удахæй. Æххуысæм йæм фæзындысты тыххæй, цалымæ Александр Лапид æмæ Санаты Валерийы чынг "Опаленные крылья" мæхуырай рацыд, уæдмæ.

Хæсты фæстæ дæс азы службæ кодта Актионны æфсæддон тæхджыты авиацион училищæйы, йæ хæстон фæлтæрддинад амыдта æрыгон пилоттæн. Ирыстоны куы сыздæдт, уæд дæр йæ фæллойагон архайд нæ ныууагтæ. 1966 азæй 1978 æзмæ куыста ДОСААФ-ы областон комитетты сæрдæрæй. Уый фæстæ уыдыс Советон Цæдисы дзууæ хатты Хæбатыр, Манголы Адæмон Республикæйы Хæбатыр, æфсæдды иннæлар Плиты Иссаейы мемориалон музейы директор. Уыдыс горæт Дæууджытæмæй кæдзын граждæнтæ.

Дзанаи-фырты уынджы цы хæдзæры цард, уыуыл фидаргонд æрцъид номарæн фæйнæг. Валоджы номыл ис уынг Дæууджытæмæй. Уый ном хæссы горæты 17-æм астаууаг скъола.

Йæ рæстæдджы нæ республикайы хæсты ветерантæ писмо ныффистой СДКП-йы ЦК-мæ æмæ ССР Цæдисы Министрты Советмæ, куырдыл, цæмæй Зæнджиаты Сослæнджы фырт Владимирæн Советон Цæдисы Хæбатыры ном лæвæрд æрцæуа, фæлæ уыцы документ чиновниктæй кæй-дæр кабинеты рохуаты баззад, æмæ хæрзиуæг нæ сæмбæлд хъæбатырлы.

Æнæ уыцы Стальийæ дæр Зæнджиаты Валоджы сси æдæг адæмон хъæбатыр. Хуымæтæджы йыл не скодтой зарæг Ирыстоны.

АЗИТЫ Алыксандр, РЦИ-Аланийы Ветеранты советы Фыдыбæстæйы Стыр хæсты архайджыты æмæ æфсæддон службайы ветеранты комитетты сæрдæр БАГАТЫ Аврам, РЦИ-Аланийы культурайы сгъыхт кусæг, РХИ-йы сгъыхт журналист

Аивады даснытæ

Ирон профессионалон театры авдæнгæс

Фыццаг ирон профессионалон артист, Цæгат Ирыстоны АССР-ы аивæдты сгуыхт архайæг П.О.П.А.П. Барисы (Бесæйы) райгуырдыл сæххæст 135 азы

Театр у, адæймаджы уд сыгъдæг кæны æмæ æхсæнады æппæрцæг хуыддæгтæ хурмæ чи хæссы, ахæм хотых. Ирыстоны йæ фæзындмæ рагæй бæллыдысты нæ фарны лæгтæ. Хорз æй æмбæрстой æмæ йæ зæрдæйæ æнкъардтой, театр кæй суыздæн нæ дзыллæйы царды раестдзинады сæрыл тохгæнæг. Ирон драматургийы бындурæвæрæг Брытъиаты Елбыздыхойы фыццаг уацмыстæй иу "Маймули — рухсаг, æгас цæуæд ирон театр"-ы архайджытæй зæронд лæг загъты: "Амонд хæссæг у, цыкурайы фæрдыг фест, амон хорздзинæдтæ. Цу æмæ хъахъæн, цу æмæ дзур, цу æмæ амон!" Ацы хуыдыты æвæрд ис Ирон театры сфæлдыстон куысты сæйрагдæр нысан. Цæмæй сæххæст у, ууыл æппæт-вæрсыгæй Елбыздыхо йæ уд хъардта. Царды йын йæ фæндтæ сæххæст кæнынын разæнгардæй архайдта, Ирон театры сырæстæн йæ цард снывонд кодта фыццаг ирон профессионалон актер Тотраты Бесæ.

Бесæ ма Дзæуджыхъæуы реалон училищейы ахуырдау куы уыд, уæд фæдта Дзæуджыхъæуы Уырыссаг театры оперæ "Фауст". Æмæ уый фæстæ, йæхæдæг йæ мысинæгты куыд фыста, афтæмæй "фæрынчын театрай". Уыцы табуай уарзт æй разæнгард кодта царды йæхи фæндаг ссарынæ. Кæд æй йæ ныййарджытæ æвфæсæдон суæвынмæ цæттæ кодтой, уæддæр йæ зæрдæ театрмае уарзты æнкъарæнтæй уыд йæмидзаг. Æмæ дзы суанг йæ царды фæстаг бонтæм нал фæхицæн.

XX æнусы райдайæны йæ райгуырæн хъæу Олгинскæйы сарæзта драмон кьорд. Раздæр уал ам, фæстæдæр та иннæ сыгъ хъæутыл айхъуыст кьорды архайджыты хорзы кой. Хæдахуыр артисттæ æвæрд-сфæлдыстон куысты хъару нæ саст. Уый нæ, фæлæ ма-уынджы тынгдæр рапарахат кодтой сæ рухстауæн архайд. Бесæ цас арфдæр хызт театралон аивады æнкъарон дунейы, уый бæрц æм йæ зониндзинæдтæ фæг нæ кастысты. Æмæ 1905 азы ахуыр кæнынмæ бацыд Мæскуыйы Кехудовайы театралон училищæмæ. Ам ын аивады сусæгдзинæдтæ арæхстджытæй æргом кодта Чысыл театры номдзуд артист, Станиславский æмæ Немирович-Данченкоий фæдон Панов.

Училищейы Бесæ ахуыр кодта дзыуæ азы. Уыцы рæстæгмæ йæхи равдыста иттæг зæрдæргъæвдæй. Уæд бацæттæ кодта пьесæ "Борис Годунов"-æй Самозванецы, "Ромео æмæ Джульетæ"-йæ — Ромеоийы, Мольеры "Тартюф"-æй — Тартюфы, Сумбатовы пьесæ "Сайдзинад"-æй — Южины рольтæ. Уыцы рæстæгмæ йæ сфæлдыстон драмон арæхстдзинæд æмæ куыстхъомдзинад зынгæ фæрæвдздæр. Сахаддтой йыл, Станиславский театралон аивады архайджыты размæ цы домæнтæ æвæрдта, уыдон.

Фыццаг ирон профессионалон артисты миддунейыл, йæ "нкъаринадыл хорзæрдæм фæзындысты Петербурджы æмæ Мæскуыйы зындгонддæр театртæ æмæ сæ номдзуд артисттæ. Бесæ йæ райгуырæн Ирыстонмæ куы ссыд, уæд Дзæуджыхъæуы скодта драмон кьорд. Кьорды уæнтæг репетицитæ кодтой Кьостайы хорз хæлар, зындгонд кхамисæг Дзанайты Садуллæйы кусæнуаты.

Бесæ æмæ кьорды архайджыты фæрцы ирон адæм сценæйы фыццаг хатт фæдтой Брытъиаты Елбыздыхойы пьесæтæ "Худинаджы бæсты — мæлæт" æмæ "Дыууæ хойы" (дыууæ хойы сурæттæ фыццаг скодтой номдзуд драматурджы бинойнаг Ольгæ Казбегий æмæ йæ фыды æвфсымæры чызг

вæды кæй арвыста æмæ сыл фондз азы дæргъы уым йæ арм кæй дардта, уый. Дæсны æмæ арæхстджын зæрингуырд налхуыт-налмас æмæ дзæнхæ дуртæ уй зæрин цæгыл уырзæй сгаргæ куыд æмбырд кæна, æмæ сæ тæмæнтæкалгæ цаг куыд араза, афтæ чызгæй, лæппуы, суанг артистты фарны зиумæ хонæгау Бесæ æрбамбырд кодта. Уый та уыцы

æмрæнхъ Солæманы ном мысæм хæларæй, уарзонæй, рæстæй!
— 1935 азы 10 ноябры Ирон профессионалон театр куы байгом, уæд уый уыд Бесæйæн йæ царды æппæты амондджындæр бон. Уымæн æмæ йæ царды сæйрагдæр бæллиц сæххæст, — дзырдта Уæрæсейы Федерацийы сгуыхт артисткæ, Ирон профессионалон театры артистты дыккаг фæлтæры минæ-

руаджы фæндаг ссардта ацы хистæртæй алкæй зæрдæмæ дæр. Æмæ-иу уыдон фæстагмæ йæ ныхасыл æнæдызæрдыгæй сразы сты. Уымæн та хуыд стыр хъару æмæ дардмæуынаг зонд. Æмæ уыцы миниуджытæ Бесæмæ радзындысты, зæгъгæн куыд нæй, афтæ æххæстæй. Æмæ суинаг артисттыл суанг сæ ахуыры кæронмæ æмæ уый фæстæ дæр Бесæ аудыдта раст схæссæг фыдау. Уыдон дæр ын дзурау табу кодтой æмæ йын йæ царды кæронмæ рæсугъд æгъдау лавæрдтой. Уыцы ахасты уаг Ирон театры цыд фæлтæрæй-фæлтæрмæ, Бесæ уыд ацы сфæлдыстон коллективты фидыц, царды уæз кæуыл æрæндæд, фæлæ йæ зæрдæйы фыдæхы мур кæмæн нæ уыд, ахæм уæздан, цæстæуарзон, кæстæруарз, йæ алы уæнджы рæсугъд ирон æгъдау, йæ алы сныхасы æмæ хуыддæджы уæз кæмæн уыд, ахæм нæртон хистæр.

Тотраты Бесæ Ирон театры артистты фыццаг фæлтæрæй уæлдай стырдæр аргъ кæмæн кодта, уыдонимæ уыд ирон сценикон аивады æрдахæрæны зиуон, Цæгат Ирыстоны фыццаг адæмон артист Таутиаты Солæман. Уый ивгъуыд æнусы æртыном азы Дзанайты Иванны æмæ Епхиты Тæтæрийы фыст пьесæмæ гæсгæ æвæрд спектакль "Кьоста"-йы Иры номдзуд хъæбулы сурæт куы сарæзта, уæд дзы Бесæ куыд разыйæ базад, уый тыххæй йæ мысинæгты мæнæ куыд фыста Советон Цæдисы адæмон артист Салламы Кьоло; "Бесæ Солæманы уæхскыл йæ кьух æрæвæрдта æмæ йын загъта: "Кæсын дын дæ куыстмæ, Солæман, æмæ мæнмæ афтæ кæсы, цыма дæ ном Семы номау уæлæуыл баззайдæн, цыма дæ сфæлдыстады Кьостайы раз балæудзынæ". Æмæ, æцæгæйдæр, Бесæйы ацы ныхæстæ раст разындысты, уымæн æмæ абон дæр Ирон театры артистты фыццаг фæлтæры рух нæмтты

...фидарæй зæгъгæн ис, Тотраты Бесæ цы драмон кьордтæ скодта, уыдон ирон профессионалон театры фæзындæн хорз фæахъæз сты. Иуæй хъомыл кодтой хуыдыгæнæг театрдауы, иннæмæй та тынг сахаддтой национ аивады рæзтыл...

ТОТРАТЫ БЕСÆ ИРОН ТЕАТРЫ АРТИСТТИМÆ (ФЫЦЦАГ РÆНХЪЫ ГАЛИУÆРДЖЫГÆЙ ФÆНДЗÆМ)

той чысыл спектакльтæ Кьостайы, Пушкины, Лермонтовы. Некрасовы æмæ æндæр зындгонд фысджыты æмæ поэтты уацмыстæм гæсгæ. Хурмæ дзы хастой адæмы уæззау социалон уавæры нывтæ. Кæд уый уæды рæстæджы хицауады зæрдæмæ нæ цыд, уæддæр Бесæ æмæ йæ 'мбæлтæн сæ ныфс æмæ

Тамарæ. Бесæ та дзы хъæзыд Пупæйы ролы.) Бесæйы йеддæмæ кæд ацы драмон кьорды архайджытæ хæдахуыр артисттæ уыдысты, уæддæр сæ зæрдæты сыгъд аивадмæ, театрмае уарзты уаз рухс. Уымæй уыдысты базырджын æмæ цардхъом. Уымæ гæсгæ фидарæй зæгъгæн ис, Тотраты Бесæ цы драмон

рæстæг æнцон нæ уыд, уымæн æмæ уыцы рæстæджы хæххон æмæ быдыраг хъæуты цæраг æдæм æххæст æмæ хорз нæма зыдтой, ирон адæмæн театры сарæзт æмæ сырæзт цы хорздзинад æрхæсдзæн, уый. Бирæ ныййарджытæ сæ цоты ахуыры уадзгæ дæр нæ кодтой. Фæлæ Бесæ йæ уæздандзинады

фæндыд, æз уыцы концерттæм лирикон æмдзæвгæ куы сахуыр кодтаин æмæ-иу æй куы радзырдтаин. Æз дæр-иу дæр фæндон æххæст кодтон. Кæд дзы бирæ кæстæр уыдтæн, уæддæр бæхæлар стæм. Арæх-иу ныл бацайдагъ ныхас царды алы фарстатыл æмæ аивадыл. Мæнæн тынг зынаргъ адæймаг уыд.

Бесæйы зæрдæйы хорзæх æмæ уды хъарм йæхиуыл чи банкъардта, уыдонæй иу у Цæгат Ирыстоны адæмон артисткæ Икьаты Серафинæ сфæлдыстон цардæй Бесæйы номимæ баст иу цау. Зындгонд куыд у, афтæмæй, Серафин уыд, Мæскуыйы Луначарскийы номыл театралон аивады институтмæ Бесæйы фæндай ахуыр кæнынмæ чи ацыд, уыцы фæси-

кусæг, зындгонд журналист Галпуаты-Хуылаты Зирæ. Уый йæ рæстæджы каст фæци Ирон театры цур ськола-студи. Уый фæстæ дзы кæд бирæ нæ акуыста, уæддæр йæ зæрдыл тынг арæх æхсызгонæй æрлауæуы Тотраты Бесæйы ном, йæ уæздан æмæ цæстурзон ахаст театры кæстæр фæлтæрмае. Зирæ нын радзырдта Уæрæсейы Федерацийы адæмон артисткæ Икьаты Серафинæ сфæлдыстон цардæй Бесæйы номимæ баст иу цау.

Бесæ стыр æвæрæн бахаст аивадон тæлмæй хæз-надонмæ дæр. Ирон зæгæмæ ратæлмæк кодта зындгонд уырыссаг æмæ фæсæрæйнаг драматургытæ пьесæтæ. Уыдон алы азты æвæрд цыдысты Ирон театры сценæйы.

Тотраты Бесæ уыд уæздан лæг, æгъдауджын. Театрмае-иу куы æрбацыд, уæд-иу артисттæ хъæрæй схудын дæр æвфæрмы кодтой, уарзтой йæ. Бесæ йæ уд лæвæрдта театры спектакльтæ цæмæй дзæбæх цыдаиккой. Æндæр æвзаг сæм ма хæццæ кодтаид. Ууыл йæ уд хъардта. Æмæ сценæйæ сыгъдæг ирон литературон æвзаг хуыстаид. Æз уæд се 'ппæтæй æрыгондæр уыдтæн. Æмæ мæ фæдыл æртæ мæйы зылдис. Æз æй цæмæй зыдтон, фæлæ иу райсом ссыдтæн театрмае æмæ репетицийы размæ, цы мын бахæс кодтой, уыцы ролыл хибар ран куыстон. Иу рæстæг кæсын æмæ мæ фæстæ Бесæ æмæ Икьаты Серафинæ ууыныц. Æз сæ фыццаг нæ фæдтон, фæлæ дын Серафин

бацархайдта, цæмæй Серафин Мæскуыйы театралон институты иннæ ирон фæси-вæдимæ ахуыр кæна, ууыл. Куыд рабæрæг, афтæмæй Серафин сæххæст кодта йæ дзырд Бесæйы раз. Рауад дзы диссиджы артисткæ — ирон сценикон аивады фидыц!

Æз мæхæдæг Ирон театры цур студимæ ахуыр кæнынмæ куы бацыдтæн, — дзырдта нын дарддæр Зирæ, — уæд Бесæ махæмæ, ахуыр-дзау фæсивæдимæ, тынг бæхæлар, узæлыдыс ныл тынг фæлмæн æмæ уæзданæй. Тызмæг, схуыст ныхас дзы никуы фехъуыстон, стæй канд æз нæ, фæлæ ма мæмæ æй ахуыр кодта, уыдон дæр. Мæнæн-иу тынг фæдзæхстæ, Шекспиры уацмыстæ арæх-дæр кæс, зæгъгæ. Кæд уыцы рæстæгæй бирæ азтæ ра-цыд, уæддæр ын йæ фæдзæхстæ æмæ цæст-уарзон ахаст арæх æрхъуыды кæнын ныр дæр.

БЕСÆЙЫ БИНОЙНАГ ЦÆЛЛАГГАТЫ ЛАДИМАЕТ ЙЕ 'ФЫСМÆР ИБРАГИМИМÆ

Тотраты Бесæмæ Ирон театры артисттæ æмæ æппæт куджытæ цы хорз зæрдæ дардтой, куыд стыр кад æмæ йын аргъ кодтой, уымæн ма иу ахъæзæджы æвдисæны тыххæй нын радзырдта ПТРК "Алани"-йы раздæры диктор, зарæгæнæг, РЦИ-Аланийы адæмон артист Мамсыраты Тасолтан.

Æз ахуыр кодтон Ирон театры цур студийы, — дзырдта нын Тасолтан. — Бесæ мæ хъæуыдæг уыд, уый зыдтон, фæлæ театры уæвгæйæ йæ цуры хъæрæй ныхас кæнын дæр нæ уæндыдтæн, æвфæрмы дзы кодтон. Театры уый уыдыс се 'ппæты хистæр. Æмæ йын нæ 'гас дæр тынг аргъ кодтам. Ахæм зæрдæ йæм кæй дарынц, уымæй сæрыстыр куыннæ хуамæ уыдаин, уыцы ахаст мæнæн дæр цыдæр ныфс лæвæрдта. Уыцы азты Ирон театр уыд, ныр Оперæ æмæ балеты пæдзахадон театр кæм ис, уыцы бæстыхайы. Æмæ йе стыр залы Бесæйæн уыд сæрмагонд кæлæтджын. Фæстæй йæ 'нойгæнæныл фæстæ уыд "Б.И. Тотров". Уыцы бынат кæй у, уый театрдауæг дæр зыдтой, æмæ дзы Бесæ йеддæмæ бадгæ дæр ничи кодта. Суанг ма йын ахæм хуызы кад скæныныл бацархайдтой театры коллектив. Уыцы цау у æцæг ирон фæрнджын лæджы уды-хъæдæн кæстæртæ цавæр аргъ хуамæ кæной абон дæр, уыцы миниугæгыл дзу-рæг.

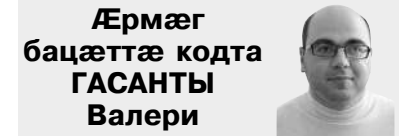
Бесæ стыр æвæрæн бахаст аивадон тæлмæй хæз-надонмæ дæр. Ирон зæгæмæ ратæлмæк кодта зындгонд уырыссаг æмæ фæсæрæйнаг драматургытæ пьесæтæ. Уыдон алы азты æвæрд цыдысты Ирон театры сценæйы.

Тотраты Бесæйы царды æмæ сфæлдыстондон фæндæджы азфист тынг хъæзыдг уыд алыхуызон цаутæй, Уы-

...Бесæ йæ уд лæвæрдта театры спектакльтæ цæмæй дзæбæх цыдаиккой. Æндæр æвзаг сæм ма хæццæ кодтаид. Ууыл йæ уд хъардта...

вæдæй. Фæлæ цæмæдæр гæсгæ, фæлварæнтæ дæттын рæстæгмæ нæ бахауд. Артисткæ суæвынмæ куыд зæрдæгæй бæллы, уый чи зыдта, ахæм йе 'мбал чызг æмæ Уæрæсейы Федерацийы сгуыхт артист Тылатты Бексолтан.

дон, стæй ирон театралон сфæлдыстады фыццаг къæх-дзæфтты æмæ национ профессионалон театры рæзты хæбæртæ бæлвырдæй ныф-фыста йæ дыууæ чынджы: "Из воспоминаний актера" (Дзæуджыхъæу, 1951 аз) æмæ "У колыбели Осетинского театра"-йы (Орджоникидзе, 1961 аз). Чи сæ бакæса, уый дзы сæмбæлдзæн авторы зæрдæгæйæг мысинæгтыл æмæ йæмæ ирон аивады рæзтыл фыццаг дæр чи архайдта, уыдонны нæмттыл æмæ мидисджын хуыдытыл.

ÆРМÆГ БАЦÆТТÆ КОДТА ГАСАНТЫ ВАЛЕРИ

